

TÖRTÉNET (2)

MÉSZÜLY MIKLÓS

„Maga bedolgozó?”

„Nem, nem vagyok az. Miből gondolja, hogy bedolgozó vagyok?”

„Nem is tudom... Talán, mert a nagynéném is. Kiülhet a napra, nem kell időre munkába mennie. Szépek a virágok a napon. Akár a gyerekek vasárnap.”

„A gyerekek hétköznap is szépek.”

„Nem... vasárnap sokkal szebbek. Amikor felveszik a sötétkék rövidnadrágot meg a fehér zoknit, legszívesebben sírni szeretnék.”

Itt elakad a beszélgetésünk. A közeli vasútállomáson tehervagonokat tolatnak. A vagonokon élénkpirosra festett földszaggató gépek, előrelógatott daru-nyakkal, tépőfogakkal, mindegyik ugyanabban a szögben. Kényesebb részeit hullámpapírba csomagolták.

„Ezeket nem szeretem nézni”, mondja a fiatalasszony.

„Akkor most éppen jó, háttal ülünk neki.”

„Az ám, de nekem nincs időm itt ülni a napon. Mindjárt indul a vonatom.”

„Megy vissza Brassóba?”

„Honnét tudja, hogy Brassóba?”

„Hát nem azt mondta az előbb?”

„Nem... Csak azt mondtam, hogy Brassóból jöttem a hajnali vattal. Persze, abból már lehetett gondolni. De érdemes volt, még találtam egy példányt abból a nyakkendőből, ami az uramnak megtetszett. Ugye, szép?”

Huszonnyolc, huszonkilenc évesnek látszik; de lehet, hogy sokkal kevesebb. Rövid ujjú, nyári ruhát visel, arra húzott rá még két bebújós, ujjatlan cérnaszvettert. A haja barna, fénytelen. Mutatja a nylonhálót. Nincs benne más, csak egy gondosan összehajtogatott sárga nyakkendő. Fekete befőző gumi fogja össze, hogy szét ne essék. Megpróbálja ujjára tekerni a gumit, anélkül, hogy a nyakkendőt meggyúrné. Nem sikerül. Kedvetlenül abbahagyja. Összekulcsolt kézzel nézi az üres játszóteret a község utolsó házsora és a vasútállomás közötti réten. Ott ülünk egy padon. Körbe pálcavékony fák, egy sor paprikavirág, ritkás fű. A nap erősen tűz, mindenfelé tócsák. Éjszaka felhőszakadás volt. A beton homokozóban az eső kimosott néhány rozsdás kanalat, kék vödört.

* Részlet egy készülő sorozatból.

Az egyik ház udvarán egy asszony csirkét vág. A pihék felszállnak, libegnek. Az odakészített porcelán tál kívül is piros lesz. Mikor észreveszi, kezével letakarja a nyakkendőjét.

„És Brassóban nincs ilyen nyakkendő? Érdemes volt ezért ideutazni?”

A kérdés meglepi.

„Erre nem gondoltam. Az uram itt látta meg az egyik szövetkezet kirakatában. Az ilyen kis községekben lassabban fogynak el a szép holmik.”

„Hát, akkor tényleg megérte. Az ura biztos örülni fog.”

Hálásan mosolyog.

„Szép magától, hogy ezt mondja, pedig nem is ismer. Csakhogy reggel még én se tudtam, hogyan lesz. Már azt hittem, el is marad ez az utazás. De mégis ideértem üzletnyitásra. Én voltam az első vevő. És ez nagy szerencse, nem előzött meg senki.”

Rám néz.

„Magának szívesen megmutatnám a gyerekeimet.”

„Másnak nem?”

Lassan feláll, odamegy a homokozóhoz, összeszedi a kanalakat, vödöröt, kirakja őket a beton mellvéd tetejére.

A padról újra a ház felé néz. Elhúzza a száját.

„Így megkínózni egy csirkét!”

A csirke még mindig mozog.

„Az én uram mészáros, elhíheti, hogy el vagyok kényeztetve. Az uram érti a szakmát. Pedig nem annak akarták adni, hanem kovácsnak, de onnét megszökött. Ő is vonaton szökött meg.”

„Hát ki az, aki még?”

„Csak úgy a számra jött, azért mondtam. Igaz, most rólam se tudják otthon. De reggel még én se tudtam, hogyan lesz.”

„Az ura se?”

„Az uram az más. Még kisfiú volt akkor. Csak felült a vonatra, és addig ment, amíg talált egy mészáros. Az meg úgy meghatódott, hogy kitanította a szakmára. Most aztán boldog, szereti a mészárosságot. Ha látná egyszer!”

Kicsit nevetni kezd.

„Nagy darab, jól megtermett ember, mindig piros az arca. És a gyerekekkel is olyan szépen beszél. Kincsemnek becézi, simogatja. Neki nem voltak szülei, folyton gyerekre vágyott. De azért másikat ő sem akar. Erről nem is lehet beszélni vele. Elmegy hajnalban, délre hazajön, aztán megint megy vissza a székbe, sokszor éjfélig.”

„Olyan sokáig nyitva vannak?”

Megint nevet.

„Dehogy! Olyankor darabolnak. A húsokat darabolni kell.”

Hátunk mögött fémes csattogás, mind a ketten odanéziünk. Két tíz év körüli gyerek vág át a réten, az állomás felől. Egyikük kezében henger alakú fémdoboz, azt rázogatja. Egyenesen felénk tartanak. Megállnak előttünk, közösen megrázzák a dobozt. Úgy fordítják felénk, hogy lássuk a doboz oldalára festett piros keresztet.

Néhány banit kotrok elő, bedobom a dobozba. A fiatalasszony is bedob néhány banit. A két gyerek megbiccenti a fejét, sietve sarkon

fordul. Akkor látjuk, hogy nem hivatalos dobozzal gyűjtenek, közönséges ovomaltinossal. Másik oldalán ott a közismert címke.

A fiatalasszony indulatosan felugrik, a két gyerek után szalad. De nem éri utol őket. Egy tócsában majdnem felbukik. Sárosan, vízesen jön vissza. Észreveszem, hogy az arca, szeme is nedves.

„Ezeknek aztán van magukhoz való eszük”, mondja. „Mi nem így kezdtük gyerekkorunkban.”

„Hát hogyan?”

„Másképp. De mért akarja tudni?”

Most én nevetek egy kicsit.

„Istenem. Most már ezt is szeretném.”

Kis lélegzetet vesz.

„Hát jó. De csak akkor, ha meglátogat Brassóban. Magának szívesen megmutatnám a gyerekeimet.”

Szvettere zsebéből noteszt vesz elő, apró ceruzát. Vési a betűket, nem írja. Aztán kitépi a lapot.

„Akármikor jön, megtalál. Most biztos nem ülök vonatra sokáig.”

Másnap Brassón visz át az utam, kiszállok, és mindjárt érdeklődni kezdek az utca után. Nem ismerik. Nem nyugszom bele. Jó órába beletelik, mire megtalálom, kint az elővárosban. Hosszú, kátrányszagú utca, valami gyár lehet a közelben. Egy rendőr, ingujjban, kölyök farkaskutyát idomít az úttest közepén: zsinigre kötött rongylabdát hajít el, és folyton elrántja a labdát. A kutya rekedten vonít. Elmegyek egy mészárszék előtt is, benézek. Jól megtermett, piros arcú férfi a mészáros. Végül mégse szólítom meg. A mészáros kijön a járdára, kihívó férfipillantással mustrál. Tippelem, hogy mégis ő lesz az. Nagy darab húst dob oda a kutyának, a rendőr románul káromkodik.

A huszonhatos számú ház öreg, félemeletes épület, szűk udvarral. Az udvaron rozsdásodó, monstrum gép, talán leszerelt szivattyú, nem tudom. Alsó, ketrecszerű részét disznóólnak használják. Két ajtón kopogok, zárva. Csak az alagsori ajtó enged, ott lakik a fiatalasszony. Amikor benyitok, a földön ülve találok, régi folyóiratokból színes képeket vág ki. Sietve egy szék alá tolja a folyóiratokat. Feláll, hogy üdvözljön.

„Azt hittem, mégse jön el. De igazán szép magától, hogy időt szakított.”

A helyiség pincének készült, a mennyezet formáján látszik. Ragyogó tisztaság. Az egyik falat hatalmas rökamié foglalja el, kombinált szekrény, tükrös vitrin. A vitrinben csecsebecsék, porcelánok. A rökamié fölött esküvői kép, és egy hatalmas, aranykeretes hímzés: fekete selyemre varrva két páva néz egymásra. Körülbelül másfél méter hosszú ez a kép, fél méter széles. A másik fal mellett hatszemélyes asztal, körberakva székekkel. Az asztalon csipketerítő, kristályváza, jobbról és balról kék üveg hamutartó. A férje sem dohányzik. A földön gyári perzsa. A szoba annyira zsúfolt, hogy alig lehet mozogni.

A fiatalasszony kék üveg pálinkás készletet tesz az asztalra, műanyag tálcán. Kiderül, hogy egyikünk se szereti a pálinkát, de azért teletölti a két poharat. Nem nyúlunk hozzá.

„És a gyerek?”

Mintha nem értené jól, mondani kezdi, hogy a családjukban ő volt a hetedik gyerek.

„Hinné rólam? Azt mondják, meglátszik az ilyen. Az anyám már negyvenöt múlt akkor. Hát kell az ilyen korban? Azt se bocsátom meg, hogy olyan korán engedtek férjhez menni, tizenhat évesen. Még nem is volt mellem jóformán. Persze, azt gondolták, elvégeztem az iskolát, a mezőre úgyse szívesen járok. Akkor álltam be a postagyárba. Nem mondom, hogy anyagilag rossz volt, a pénzből bútort vettem, szőnyeget, fehérműt, meg gyűjtöttem, hogy legyen, ha egyszer férjhez megyek.”

Óvatosan felnéz. A szoba ablaka kicsit magasabban nyílik, mint a járda szintje, skureban látjuk a lábakat.

„Nem, ezek már nem azok a bútorok. Az uram kicserélte. Közösen kicseréltük.”

És megint felnéz. De nem jön senki.

„Egyszer úgy volt, hogy templomba mentünk a barátnőmmel, és szembejött velünk a mostani férjem. Mindjárt elsöre a barátnőmet szólította meg, én alig szóltam. Végül mégis nekem mondta, hogy elvenne feleségül. Nem mindjárt, csak amikor harmadszor találkoztunk. Épp akkor vált el a második feleségétől. Apámék viszont állították, hogy tíz év a legjobb korkülönbség, ne gondolkozzam. Elhiheti, hogy meg voltam lepődve. Addig senki nem volt, aki akart volna, most meg egyszerre. Még reszkettem is, emlékszem. Azt hittem, így majd a havibajom is elmúlik, mert főképp attól akartam szabadulni.”

„És a gyerek?”, kérdezem.

„Most már biztos fölébredt. Benézhetünk hozzá.”

A szekrény és a szobasarok közötti keskeny résben nyílik a konyhaajtó. Oda nyitunk be. Tízéves a fia. Egy hokkedlin ül, előreejtett vállal, lógó fejjel, lába nem éri a földet. Oldalt fölsandít ránk, amikor belépünk, és megint előreejti a fejét. Nem tud beszélni, járni se tud. A konyhában még egy asztal van, másik hokkedli, a falon fogas. Többre nincs is hely. Egy kisebb, belső helyiségben van a tűzhely és a konyhakredenc. Ez a belső helyiség majdnem sötét. Ragyogó tisztaság itt is, minden pontosan a helyén.

A fiatalasszony gyengéden átkarolja a fiút, fölemeli. Nehezen bírja. Segíteni próbál, de a fiú morogva elutasít. Visszamegyünk a másik szobába. Az asszony megkér, hogy húzzam odébb a szőnyeget, arra ülteti a fiút, távolabb az asztaltól, hogy ne érje el a terítő rojtját.

„Péterke, nézz csak rám...”

Egy harmadik pohárba is tölteni kezd; közben veszi észre, hogy már kitöltött két kupicával. Előhúzza a szék alól a kivágott színes képeket, odateszi a gyerek elé.

„Mindent nap háromszor öltöztetem friss ruhába, azt nagyon szereti. Még amikor egészen kicsi volt, akkor is szerette. A friss ruhát, a tisztaságot. Persze, akkor még én se tudtam, hogy így lesz, amikor meg esküdtünk.”

Odamegy a rökamiéhoz, leemeli a falról az esküvői képet. Ügyetlen, falusi kép. Falusi tanácsháza. Ketten állnak a bejárat előtt, a férje jól megtermett, nagy darab férfi, fekete hajjal.

„Csak olyan egyszerű esküvőnk volt”, mondja. „Sütöttem pár tésztát, vettem két liter bort. Az egyiket bevittem a tanácsházára, a másikat meg haza. Szerencsére az uramnak akkor halt meg a testvére Ürmösön, és mi oda tudtunk költözni. Így mindjárt volt otthonunk. Az uram onnét járt be Brassóba, a szalámigyárba, reggel elment, este tizkor

jött haza. Én meg a gyereket vártam otthon. Akkor hagytam ott a postagyárat.”

Lehajol, megigazítja a fiú nyakán a gallért.

„Rajzolni is szépen tud”, mondja hirtelen. A hangja kemény.

Fehér ívpapírokat, színes ceruzákat vesz elő, odateszi a fiú elé.

Csendben ülünk. A gyerek is.

„Tessék, kóstolja meg”, tolja közelebb a pálinkás tálcat. „Ha nem siet nagyon, még az urammal is találkozhat. Lehet, hogy hazajön ebédre.”

„Sajnos, délben már megy a vonatom. De láttam itt az utcában egy mézsárszéket...”

Megrázza a fejét.

„Hiszen, ha itt dolgozna. Most innét jár ki az egyik faluba, motorral. Még a házat is eladtuk Ürmösön, amikor a gyerek megszületett. Nem lehetett azt kibírni egy anyának. Az uram kibérelt egy kukoricaföldet, azt akarta, hogy oda járjak ki dolgozni. Eleinte ment is, csak közben akkora lett a hasam, mint egy szakajtó. Hazamentem, lepihentem, másnap megint kimentem kapálni. Nem volt se szomszédom, senki. Azt hiszem, akkor indult meg a szülés. Este bevittek a kórházba, de a gyereket nem mutatták meg nekem. Hatodik hónapra jött a megéröltetéstől, de azért mégis örültünk, hogy él. Csak azt mégse lehetett kibírni, hogy a rokonság folyton lássa. El is maradoztak lassan, mi se mentünk sehová. Akkor jöttünk be Brassóba.”

A képet visszaakasztja a falra, megfordul. Megint az ablakra néz. Skurcban a lábak, aztán egy kutya, lógó nyelvvel. A gyerek is fölneéz, oldalról a kutyára mered. Az asszony odaül melléje, és tiz cseresznyét rajzol az egyik üres papírra.

„Nézd, Péterke. Cseresznye. Most színezd ki őket. Mind a tizet, szépen, egyformán.”

En is odaguggolok a gyerek mellé. Mondani próbálom:

„Nem próbálta még valahogy másképp? Valahogy játékosabban?”

Gyanakodva néz rám.

„Játékosabban?”

Elmosolyodik.

„Amikor főzök, szoktam énekelni. Meg van úgy, hogy háromszor is megmosdatom egy nap. Csak akkor vagyok nyugodt, ha minden tiszta. Az uram is szereti a tisztaságot, csak az ideje kevés, mikor örüljön neki? Sokszor enni is másutt eszik. De higgye el, nem panaszképpen mondom, igazán nem mondhatok rá semmit. Még ő szokta nekem mondani, hogy van lakásunk, minden, dolgoznod se kell, szabad vagy, azt csinálsz egész nap, amit akarsz. Hát hogy vagyok én szabad?”

A gyerekekre néz.

„És ha felgyújtja a házat, mikor nem vagyok otthon?”

Színezni kezdi a cseresznyéket.

„Van itt egy kis tér a közelben, oda szoktunk kimenni. Leültetem magam mellé a padra, vagy a földön mászik. Az uram azt mondja, neki is megvan a maga munkája.”

Abbahagyja a színezést.

„Egyszer direkt szoltam neki, hogy vigyen ki magával, kíváncsi voltam, hogyan csinálja. Mert nemcsak az a mézsárosság, hogy feldarabolni a húst, szépen előkészíteni. Van más munka is falun. Éppen egy

rossz bikát bíztak rá aznap, már nem lehetett vele bírni a mezőn. Hát, mintha csak játszott volna. Az a nagy bika, rávágott a fejszével, valahová a fejére kell ütni, és már roskadt is össze. Aztán kiengedte a vért, és kész. A darabolást már nem tudtam megvárni, sietnem kellett haza a gyerekhez. De legalább láttam, hogyan dolgozik, mit szeret. Szép munka, ha valaki tudja csinálni. Egy ilyen nagy bikát, egyetlen ütéssel. Nekem tetszett.”

A gyerek csendben ül, az egyik ceruzát mélyen belenyomja húsos combjába.

Gyári sziréna szól a közelben.

„Úgy látszik, mégse jön haza ebédre.”